

Διδ/σα: Έλ. Κελεσίδου

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

This image shows a single sheet of white paper with ten horizontal rows of small black dots, used as a guide for handwriting practice. The dots are evenly spaced and extend across the entire width of the page.

«Συνάντηση Έκτορα - Ανδρομάχης»

[illegible]

«Συνάντηση Έκτορα - Ανδρομάχης»

Έτσι είπε η κελάρισσα· κι αυτός γοργά απ' το σπίτι 390
τον ίδιο δρόμο τράβηξε στις καλόχτιστες στράτες.

Μέσα απ' την πόλη βγαίνοντας σαν έφτασε στις πύλες
τις Σκαιές(1), απ' όπου ήταν πια να βγει στην πεδιάδα,
εκεί μπροστά του τρέχοντας ήρθε η Ανδρομάχη,
του αντρείου Ηετίωνα η ακριβή η κόρη, 395
που ήταν Κιλίκων ρήγας στη δασωμένη Πλάκο
στην υποπλάκια Θήβα και είχε τότε δώσει
στον Έκτορα το δυνατό την κόρη του γυναίκα.

Στάθηκε αντίκρυ του λοιπόν κι η βάγια από κοντά της
τ' αθώο μωρό παιδί τους στην αγκαλιά κρατώντας, 400
του Έκτορα ακριβό γιο, τον όμοιο μ' αστέρι·
Σκαμάντριο ο Έκτορας, Αστυάνακτα οι άλλοι
τον έλεγαν, γιατί έσωζε ο Έκτορας την Τροία.
Σιωπηλά αχνογέλασε βλέποντας το παιδί του·
η Ανδρομάχη στάθηκε κοντά του δακρυσμένη, 405
το χέρι του του έσφιξε, του μίλησε και είπε:

«Η ορμή σου το θάνατο, άμοιρε, θα σου φέρει·
το μωρό σου δε συμπονάς, την άμοιρη εμένα,
που χήρα γοργά θα μείνω· όλοι γοργά ορμώντας
πάνω σου θα σε σκοτώσουν αν στερηθώ εσένα, 410
ν' ανοίξει η γη και να χωθώ καλύτερα για μένα.
Δε θα έχω άλλη ζεστασιά, αν τώρα συ πεθάνεις,
μα βάσανα· και δε μου ζουν πατέρας και μητέρα. [...]

Για μένα είσαι, Έκτορα, και μάνα και πατέρας
και αδερφός και δυνατός της κλίνης σύντροφός μου. 430
Έλα τώρα, σπλαχνίσου μας και μείνε εδώ στον πύργο,
το γιο μην κάνεις ορφανό και χήρα τη γυναίκα.
Δίπλα στην άγρια συκιά (2) το στρατό στήσε, όπου
η πόλη ευκολοπαίρνεται, το τείχος της πατιέται.
Τρεις φορές οι καλύτεροι δοκίμασαν ν' ανέβουν, 435
όσοι ήταν με τους Αίαντες, τον άξιο Ιδομενέα,
κι όσοι ήταν με τους Ατρείδες, το δυνατό Διομήδη·
ή κάποιος τους συμβούλεψε που από μαντείες ξέρει
ή και η ίδια τους ψυχή αυτούς κινεί και σπρώχνει.»

Ο λοφοσείστης Έκτορας της μίλησε έτσι τότε: 440
«Για όλα τούτα νοιάζομαι, γυναίκα, μα τους Τρώες,
τις μακρόπεπλες ντρέπομαι της χώρας μας γυναίκες
μακριά από τον πόλεμο σαν το δειλό να φύγω·
και δεν το θέλει η καρδιά, γιατί έμαθα να είμαι
αντρείος και να πολεμώ ανάμεσα στους πρώτους 445
τη φήμη του πατέρα μου κρατώντας, τη δική μου.
Μες στην ψυχή και μες στο νου αυτό το καλοξέρω:
Θα έρθει η μοίρα να χαθεί η ιερή μας Τροία
κι ο Πρίαμος ο δυνατός και όλος ο λαός του.
Κι όμως τόσο δε νοιάζομαι για τον καημό των Τρώων, 450
για της Εκάβης τον καημό, του Πρίαμου του ρήγα,

ούτε των αδερφών μου καν, που και πολλοί κι αντρείοι
 από τα χέρια των εχθρών θα κυλιστούν στη σκόνη,
 όσο για σένα, σαν κάποιος χαλκοαρματωμένος
 σκλαβώνοντάς σε πίσω του σε σέρνει δακρυσμένη· **455**
 στο Άργος όντας σ' αργαλειό μιας ξένης θα υφαίνεις,
 άθελα απ' την **Υπέρεια** ή απ' τη **Μεσσηίδα (3)**
 νερό θα φέρνεις, δυνατή θα σε βαραίνει ανάγκη·
 και θα πει κάποιος βλέποντας να χύνεις μαύρο δάκρυ:
 — Του Έκτορα η γυναίκα να, στον πόλεμο της Τροίας **460**
 που ήταν στη μάχη πρώτος ανάμεσα στους Τρώες.
 Έτσι θα πει· και μέσα σου θα ξανανάψει ο πόνος,
 που θα σου λείπει ο άντρας σου να διώξει τη σκλαβιά σου.
 Μα ας πεθάνω, να μη ζω, η γη να με σκεπάσει,
 το σύρσιμό σου κι οι φωνές πριν στα αυτιά μου φτάσουν!» **465**
 Είπε κι αμέσως άνοιξε τα χέρια στο παιδί του· [...]

Το γιο του πήρε, φίλησε, τον έπαιξε στα χέρια
 κι έτσι τότε στους θεούς, στο Δία προσευχόταν. **475**
 «Δία κι οι υπόλοιποι θεοί, δώστε να γίνει ο γιος μου,
 όπως κι εγώ, ξεχωριστός ανάμεσα στους Τρώες,
 άντρας τρανός και δυνατά στην Τροία ν' αρχηγέψει·
 και κάποτε κάποιος να πει: —Πιο καλός είναι τούτος
 απ' το γονιό του-, σαν τον δει να γυρνά απ' τη μάχη **480**
 με κούρσα σκοτωμένου εχθρού, και να χαρεί η μάνα.»
 Έδωσε στη γυναίκα του έπειτα το παιδί τους·
 στο μυρωδάτο κόρφο της το δέχτηκε εκείνη
 δακρυογελώντας· πόνεσε, καθώς την είδε εκείνος,
 με το χέρι τη χάιδεψε, της μίλησε και είπε: **485**
 «Άμοιρη, μην πικραίνεσαι μες στην ψυχή σου τόσο·
 κανείς, πέρα απ' τη μοίρα μου, στον Άδη δεν με στέλνει·
 μα λέω πως τη μοίρα του κανείς μας δεν ξεφεύγει,
 ούτε καλός ούτε κακός, σαν γεννηθεί στον κόσμο.
 Πάνε τώρα στο σπίτι μας, κοίταξε τις δουλειές σου, **490**
 τη ρόκα και τον αργαλειό, και πρόσταζε τις βάγιες
 να ασχολούνται με δουλειές· ο πόλεμος για όλους
 τους Τρώες θα είναι έγνοια και πιο πολύ για μένα.»

(1) Σκαιές πύλες= Συγκεκριμένο σημείο της οχύρωσης της Τροίας (πίσω από το οποίο
 βρίσκονταν τα ανάκτορα του Πριάμου)

(2) άγρια συκιά= ευάλωτο σημείο του τείχους της Τροίας

(3) κρήνες (φυσικές πηγές νερού) στην Ελλάδα

ΙΛΙΑΔΑ ραψωδία X 447-488 & 515

«Ο θρήνος της Ανδρομάχης για το νεκρό Έκτορα»

Εργασίες

1) Διαβάστε τους επισυναπτόμενους στίχους. Υποθέστε ότι είστε η Ανδρομάχη και πολλά χρόνια μετά το θάνατο του συζύγου σας διηγείστε στο γιο σας -που έχει πια μεγαλώσει- όσα ζήσατε και νιώσατε την τραγική εκείνη ημέρα.

[illegible]

2) Στηριγμένοι σε όλες τις προηγούμενες απαντήσεις σας περιγράψτε την ιδανική συζυγική σχέση έτσι όπως αναδύεται μέσα από τα έπη του Ομήρου. Ποια είναι η δική σας άποψη; Γνωρίζετε άλλα ζευγάρια που στο πέραςμα του χρόνου έχουν μετατραπεί σε διαχρονικά σύμβολα αγάπης & έρωτα;

[illegible]

ΙΛΙΑΔΑ ραψωδία X 447-488 & 515 (μετάφραση: Γ. Μαυρόπουλος)
«Ο θρήνος της Ανδρομάχης για το νεκρό Έκτορα»

(Το κείμενο σε φωτοτυπία)

Ρωμαίος και Ιουλιέτα (Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια)

Το έργο *Ρωμαίος και Ιουλιέτα* είναι μια [τραγωδία](#) που έγραψε στην αρχή της καριέρας του ο [Ουίλλιαμ Σαίξπηρ](#), το [1595](#), για δυο νεαρούς κατατρεγμένους εραστές που ο θάνατός τους τελικά συμβιβάζει τις διενέξεις μεταξύ των φεουδαρχικών οικογενειών τους. Ήταν μεταξύ των πιο δημοφιλών έργων του Σαίξπηρ στη διάρκεια της ζωής του και, μαζί με τον [Άμλετ](#), είναι ένα από τα πιο συχνά εκτελούμενα έργα του. Σήμερα, οι χαρακτήρες του τίτλου θεωρούνται ως [αρχέτυπο](#) των νέων εραστών.

Υπόθεση

Το έργο ξεκινά στον δρόμο με έναν καυγά μεταξύ υποστηρικτών δύο οικογενειών με ορκισμένη έχθρα μεταξύ τους, των Καπουλέτων και Μοντέγων. Ο Εσκάλους, Πρίγκιπας της Βερόνας, αναγγέλλει τιμωρία με θάνατο αν συνεχιστεί αυτή η πολύχρονη βεντέτα. Αργότερα, ο Κόμης Πάρης ζητά το χέρι της κόρης του Καπουλέτου, της Ιουλιέτας, όμως ο Καπουλέτος του ζητά να περιμένει δύο χρόνια.

Ο Ρωμαίος είναι ερωτευμένος με ανεκπλήρωτο έρωτα με τη Ροζαλίνα, ανιψιά του Καπουλέτου. Εντωμεταξύ ο Καπουλέτος ενθουσιάζεται με την ιδέα να παντρεύσει την Ιουλιέτα με τον Κόμη Πάρη και τον καλεί στην προγραμματισμένη εορταστική συνάντησή των Καπουλέτων. Ο Ρωμαίος μαζί με τους φίλους του, Μπενβόλιο και Μερκούτιο, πηγαίνουν, λόγω του έρωτα του Ρωμαίου, απρόσκλητοι στη γιορτή προσδοκώντας να δουν τη Ροζαλίνα. Κατά τη διάρκεια της γιορτής ο Ρωμαίος ερωτεύεται κεραυνοβόλα την Ιουλιέτα. Χορεύοντας μαζί μαθαίνουν ότι οι οικογένειες τους είναι αντίπαλες και πως κυριαρχεί μια αδυσώπητη έχθρα ανάμεσά τους.

Αψηφώντας τον κίνδυνο, ο Ρωμαίος ψάχνει να βρει την Ιουλιέτα, την οποία δεν μπορεί να ξεχάσει. Γλιστρά στα κρυφά στον κήπο των Καπουλέτων και ακούει κάτω από το μπαλκόνι της την Ιουλιέτα να εξομολογείται πως τον αγαπά παρόλο το μίσος των οικογενειών τους. Τότε της φανερώνεται και αποφασίζουν να παντρευτούν. Την επομένη κιόλας μέρα ο Ρωμαίος συναντά τον φίλο του, ιερέα Λαυρέντιο, ο οποίος συμφωνεί να τους παντρεύει, καθώς πιστεύει ότι αυτός ο γάμος θα έφερνε ένα τέλος στην έχθρα ανάμεσα στις δύο οικογένειες, και τους παντρεύει κρυφά.

Ο Τυβάλτος, ξάδερφος της Ιουλιέτας, ζητά σε μονομαχία τον Ρωμαίο επειδή εμφανίστηκε ακάλεστος στη γιορτή, μα εκείνος την απορρίπτει καθώς τον θεωρεί πλέον συγγενή του. Όμως ο Μερκούτιος, φίλος του Ρωμαίου, αποδέχεται την πρόκληση και σκοτώνεται από τον Τυβάλτο την ώρα που ο Ρωμαίος προσπαθεί να τους χωρίσει. Ο Ρωμαίος στη συνέχεια σκοτώνει τον Τυβάλτο. Ο Εσκάλους μαθαίνοντας το συμβάν εξορίζει τον Ρωμαίο. Ο Ρωμαίος, πριν φύγει, περνά με την Ιουλιέτα τη νύχτα στα διαμερίσματά της, ολοκληρώνοντας τον γάμο τους.

Ο Καπουλέτος, χωρίς να γνωρίζει για τον κρυφό γάμο των δύο νέων, αποφασίζει να παντρεύσει την Ιουλιέτα με τον Πάρη. Η Ιουλιέτα αρνείται και ο Καπουλέτος απειλεί να την αποκηρύξει. Η Ιουλιέτα παρακαλεί την μητέρα της να καθυστερήσει τον γάμο, όμως εκείνη την απορρίπτει. Έτσι επισκέπτεται τον ιερέα Λαυρέντιο για βοήθεια κι εκείνος καταστρώνει ένα σχέδιο σύμφωνα με το οποίο συμβουλεύει την Ιουλιέτα να πάρει ένα δηλητήριο που θα την κάνει να φαίνεται νεκρή για 42 ώρες, ενώ ταυτόχρονα θα στείλει ένα γράμμα στον Ρωμαίο με το οποίο θα του εξηγήι το σχέδιο ώστε να έρθει να την πάρει, όταν αυτή ξυπνήσει και ενώ όλοι θα τη νομίζουν νεκρή. Η Ιουλιέτα παίρνει το δηλητήριο τη νύχτα πριν τον γάμο με τον Πάρη. Νομίζοντάς την νεκρή, οι Καπουλέτοι την μεταφέρουν στην οικογενειακή κρύπτη.

Ο αγγελιοφόρος δεν φτάνει ποτέ όμως στον Ρωμαίο και ο Ρωμαίος μαθαίνει πως η Ιουλιέτα πέθανε από τον υπηρέτη του, τον Βαλταζάρ. Συντετριμμένος, ο Ρωμαίος αγοράζει δηλητήριο από ένα φαρμακείο και πηγαίνει στην κρύπτη των Καπουλέτων, όπου και συναντά τον Πάρη που έχει πάει να θρηνήσει την Ιουλιέτα κατ' ιδίαν. Ο Πάρης πιστεύει πως ο Ρωμαίος πήγε εκεί για να βανδαλίσει και του επιτίθεται, στη μάχη όμως σκοτώνεται από τον Ρωμαίο. Ο Ρωμαίος στη συνέχεια πίνει το δηλητήριο, νομίζοντας την Ιουλιέτα νεκρή. Έπειτα η Ιουλιέτα ξυπνά και βρίσκοντας τον Ρωμαίο νεκρό αυτοκτονεί με το μαχαίρι του.

Οι αντιμαχόμενες οικογένειες και ο πρίγκιπας φτάνουν στην κρύπτη και βρίσκουν και τους τρεις νεκρούς. Ο ιερέας Λαυρέντιος αφηγείται την ιστορία των δύο ερωτευμένων. Οι οικογένειες συμφιλιώνονται κάτω από τον θάνατο των παιδιών τους και συμφωνούν να δώσουν τέλος στη βίαιη διαμάχη τους. Το έργο τελειώνει με την ελεγεία του πρίγκιπα για τους ερωτευμένους: «Γιατί δεν υπήρξε ποτέ ιστορία πιο θλιβερή από αυτήν της Ιουλιέτας και του Ρωμαίου».

Εργασία:

Γράψτε ένα μικρό κείμενο (1 παράγραφο) για το οπισθόφυλλο του βιβλίου *Ρωμαίος και Ιουλιέτα*, προσπαθώντας να προσελκύσετε νεαρούς αναγνώστες-τριες.

Τα πιο σημαντικά έργα της Κρητικής Λογοτεχνίας (Κρητική Αναγέννηση, 16^{ος} -17^{ος} αι.): (Ιστορία ΝΕ Λογοτεχνίας - Α', Β', Γ' Γυμν., σσ. 29 & 33)

1) Ερωτόκριτος, του Βιτσέντζου Κορνάρου (γράφτηκε ανάμεσα στα 1590 και 1610): είναι μεγάλο αφηγηματικό ποίημα, ένα έμμετρο μυθιστόρημα που έχει πλοκή παραμυθιού. Το έργο αποτελείται από 10.052 ομοιοκατάληκτους δεκαπεντασύλλαβους στίχους και διαιρείται σε πέντε μέρη.

Η υπόθεση του Ερωτόκριτου

Βρισκόμαστε στην προχριστιανική Αθήνα, κάστρο της εποχής όμοιο με τα ιπποτικά που δέσποζαν στη Δύση. Εκεί ζει ο βασιλιάς Ηρακλής και η γυναίκα του που, αφού έμειναν πολλά χρόνια χωρίς παιδί, φέρνουν στον κόσμο μια κόρη, την Αρετούσα, την οποία ερωτεύεται ο Ερωτόκριτος (το όνομα του το βρίσκουμε και ως Ρωτόκριτος ή Ρώκριτος), γιος του συμβούλου του βασιλιά Πεζόστρατου. Ο νέος ομολογεί την αγάπη του στο φίλο και σύμβουλο του Πολύδωρο. Έπειτα μεταμφιεσμένος τραγουδάει καντάδες κάτω από τα παράθυρα της Αρετούσας. Ο βασιλιάς το μαθαίνει και βάζει τέλος στις νυχτερινές αυτές συναντήσεις. Η Αρετούσα ερωτευμένη με τον άγνωστο τραγουδιστή ομολογεί τα αισθήματα της στη νένα της, τη Φροσύνη. Ο Ερωτόκριτος κάνει με το φίλο του Πολύδωρο ένα ταξίδι στον Έγριπο (παραφθορά του Εύριπος, δηλαδή στην Εύβοια) για να διασκεδάσει τη θλίψη του. Στη διάρκεια της απουσίας του η Αρετούσα ανακαλύπτει το πορτρέτο της στο δωμάτιο του Ερωτόκριτου και του στέλνει μήλα για δώρο και για να του εκδηλώσει την αγάπη της.

Στη συνέχεια ο βασιλιάς οργανώνει έναν αγώνα για να διασκεδάσει την κόρη του. Ο αφηγητής περιγράφει λεπτομερώς τις μονομαχίες, ιδιαίτερα εκείνη του Κρητικού με τον Καραμανίτη (που συμβολίζει τη σύγκρουση των Κρητών με τους Τούρκους). Ο Ερωτόκριτος νικά στον αγώνα και παίρνει το στεφάνι από το χέρι της Αρετούσας. Παίρνει τότε το θάρρος κι εκμυστηρεύεται το αίσθημα του στον πατέρα του πείθοντας τον να ζητήσει το χέρι της κόρης από το βασιλιά.

Ο Πεζόστρατος ζητεί από το βασιλιά το χέρι της Αρετούσας για το γιο του, όμως ο Ηρακλής εξοργισμένος από την αλαζονεία ενός κοινού θνητού διώχνει τον Πεζόστρατο, εξορίζει το γιο του και φυλακίζει την Αρετούσα που δε δέχεται να παντρευτεί κανένα από τα αρχοντόπουλα. Τρία χρόνια μένει φυλακισμένη, γιατί αποκρούει την πρόταση γάμου του βασιλόπουλου του Βυζαντίου, που της επαναλαμβάνει κάθε μέρα ο πατέρας της. Αχώριστοι φίλοι των δύο νέων είναι ο Πολύδωρος και η Φροσύνη που παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της υπόθεσης.

Αργότερα κηρύσσεται πόλεμος εναντίον του βασιλιά των Βλάχων, στον οποίο έρχεται και πολεμά με γενναιότητα ο Ερωτόκριτος μεταμφιεσμένος σε μαύρο με τη βοήθεια ενός μαγικού υγρού. Στη μάχη σώζει το βασιλιά και δέχεται να μονομαχήσει με τον Άριστο, ανειψιό του βασιλιά των Βλάχων, τον οποίο και σκοτώνει. Ο Ερωτόκριτος ζητεί για αμοιβή του να παντρευτεί την Αρετούσα, που δεν τον αναγνωρίζει στην αρχή, γι' αυτό αρνείται. Στο τέλος όμως γίνεται η αναγνώριση χάρη στο μαγικό υγρό που του ξαναδίνει τη μορφή του και οι νέοι παντρεύονται και ζουν ευτυχισμένοι.

2) Ερωφίλη, του Γεώργιου Χορτάτση (γράφτηκε περίπου το 1595): είναι πεντάπρακτη τραγωδία στον τύπο των αρχαίων τραγωδιών με επεισόδια και χορικά. Το έργο είναι γραμμένο στη κρητική διάλεκτο, σε δεκαπεντασύλλαβο ομοιοκατάληκτο στίχο [με εξαίρεση τα χορικά, που είναι γραμμένα σε ενδεκασύλλαβους, σε τερτσίνες (τρίστιχες στροφές)].

Υπόθεση της Ερωφίλης: Ο γιος του βασιλιά της Τζέρτζας (της Γεωργίας πιθανά) Πανάρετος έπειτα από το θάνατο του πατέρα του πέφτει στα χέρια του βασιλιά της Αιγύπτου Φιλόγονου, που τον μεγαλώνει μαζί με την κόρη του Ερωφίλη και τον περιβάλλει με πολλές τιμές για τη σύνεση και την ανδρεία του. Όταν μεγαλώνουν τα δυο παιδιά, ερωτεύονται και παντρεύονται κρυφά. Ο Φιλόγονος (που δεν γνωρίζει την βασιλική καταγωγή του Πανάρετου) πληροφορείται το μυστικό τους, εξαγριώνεται, σκοτώνει τον Πανάρετο και προσφέρει τα μέλη του κομματιασμένα στην Ερωφίλη, η οποία αυτοκτονεί από τον πόνο της. Ο χορός των κοριτσιών-ακολουθών της σκοτώνει τον πατέρα της και με τον τρόπο αυτό τιμωρείται ο Φιλόγονος, ο οποίος είχε δολοφονήσει τον αδελφό του και του είχε αρπάξει το θρόνο.

Εργασία: Αφού διαβάσετε τις πληροφορίες που σας δίνονται για την υπόθεση και των 3 λογοτεχνικών έργων (Ρωμαίος και Ιουλιέτα, του Ουίλιαμ Σαίξπηρ, Ερωτόκριτος, του Βιτσέντζου Κορνάρου & Αρετούσα, του Γεώργιου Χορτάτση), **αναζητήστε ομοιότητες και διαφορές ανάμεσά τους** (στο περιεχόμενο και τη μορφή).

Τα κείμενα που ακολουθούν αναφέρονται στον ανεκπλήρωτο έρωτα του Ιωάννη Καποδίστρια πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας (1827-1831) και της Ρωξάνδρας Στούρτζα Κυρίας επί των τιμών της τσαρικής αυλής. Ταυτόχρονα δίνουν πληροφορίες για τους πρωταγωνιστές αυτής της σχέσης.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας (1776-1831)

Γεννήθηκε στην Κέρκυρα 20 Φεβρουαρίου του 1776. Σπούδασε ιατρική, νομική και φιλοσοφία στην Πάδοβα. Αναλαμβάνει διπλωμάτης στην υπηρεσία του Τσάρου το 1809 και αργότερα γίνεται υπουργός εξωτερικών της Ρωσίας. Στα 1822 παραιτείται και μεταβαίνει στην Γενεύη (Ελβετία) όπου και εργάζεται για την ελληνική υπόθεση, οργανώνοντας το κίνημα του φιλελληνισμού και στηρίζοντας οικονομικά την ελληνική επανάσταση. (Αξίζει να σημειωθεί ότι ζει πολύ λιτά και όπως ο ίδιος λέει: «όταν οι συμπατριώτες μου πεινούν και σφάζονται εμένα δεν μου επιτρέπεται να ξοδεύω πάνω από 5 φράγκα την ημέρα.») Η Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας τον ανακηρύσσει Κυβερνήτη της Ελλάδας το 1827. Αρχές του 1828 έρχεται στο Ναύπλιο (πρώτη πρωτεύουσα της Ελλάδας). Κόβει νόμισμα, εφαρμόζει αυστηρή λιτότητα στις δημόσιες δαπάνες, εισάγει νέες καλλιέργειες (π.χ. της πατάτας). Οργανώνει τις ένοπλες δυνάμεις (και ιδρύει τη Σχολή Ευελπίδων). Οργανώνει την εκπαίδευση δίνοντας βαρύτητα στις βασικές γνώσεις και την επαγγελματική κατάρτιση. Καθώς, όμως, συγκροτεί ισχυρό αλλά συγκεντρωτικό κράτος προκαλεί τις αντιδράσεις προκρίτων, πλούσιων πλοιοκτητών και φιλελεύθερων διανοούμενων. Δολοφονείται τον Σεπτέμβριο του 1831 από την οικογένεια Μαυρομιχάλη στα σκαλιά του Αγίου Σπυρίδωνος στο Ναύπλιο. Τόσο η πολιτική που ακολούθησε όσο και η προσωπικότητά του δίχασε και διχάζει έχοντας φανατικούς οπαδούς αλλά και επικριτές. Απεικονίζεται στο κέρμα των 20 λεπτών. (Περισσότερα θα διδαχθείτε του χρόνου στο μάθημα της Ιστορίας.)

Ρωξάνδρα Στούρτζα (1786-1844) (από τη Βικιπαίδεια-διασκευή)

Η Ρωξάνδρα Στούρτζα (Ελληνομολδαβή αριστοκρατικής καταγωγής) γεννήθηκε το 1786 στην Κωνσταντινούπολη. Αργότερα, όμως, θα εγκατασταθούν οικογενειακώς στη Ρωσία. Στις αρχές του 1806 ο πατέρας της την εισάγει στην αυλή του Αλέξανδρου Α΄ της Ρωσίας και κερδίζει τις εντυπώσεις και την εκτίμηση λόγω της ευγένειάς της και της ευφυΐας της τόσο που διορίζεται Κυρία επί των τιμών της αυτοκράτειρας.

Η γνωριμία με τον Ιωάννη Καποδίστρια

Οι πρώτες επαφές τους, στα 1809, συνδέονται με την παρουσία και των δύο, του Καποδίστρια με την ιδιότητα του διπλωμάτη του Υπουργείου των Εξωτερικών και της Ρωξάνδρας ως Κυρίας επί των τιμών, σε διάφορες αυτοκρατορικές δεξιώσεις αλλά και γεύματα που ο πατέρας της παρέθετε. Για ένα χρονικό διάστημα τριών ετών οι δύο τους σχετίζονται σε ένα επίπεδο βαθιάς φιλίας και αμοιβαίας εκτίμησης που δεν εξελίχθηκε σε κάποιον ερωτικό δεσμό. Οι λόγοι της μη εκδήλωσης των βαθύτερων συναισθημάτων του προς την Ρωξάνδρα ανιχνεύονται στην αλληλογραφία που διατηρούσε με τον πατέρα του, αλλά και στα απομνημονεύματα της Ρωξάνδρας Στούρτζα: επεδίωκε την εξασφάλιση της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας και ανεξαρτησίας κι όχι μια ασύμμετρη σχέση οικονομικά και κοινωνικά με μία σύζυγο πιο εύπορη από τον ίδιο. Ακόμα η δημιουργία μιας οικογένειας ως αυτοσκοπού και μακριά -στη Ρωσία- από την πατρική του οικογένεια δεν τον ικανοποιούσε. Τέλος η προσήλωσή του στην *Ελληνική υπόθεση* ήταν ένας ακόμα λόγος που τον έκανε να απορρίπτει την προοπτική του γάμου. Από το 1811 έως το 1814 θα χωριστούν οι δρόμοι τους.

Εκ νέου συνάντηση με τον Καποδίστρια

Τέλη του 1813 η Ρωξάνδρα αναχωρεί ως συνοδός της Αυτοκράτειρας για ένα μεγάλο ταξίδι στην Ευρώπη. Εκεί θα λάβει την πρώτη επιστολή από τον Καποδίστρια μετά από τον μακροχρόνιο χωρισμό τους. Θα αναπτυχθεί μεταξύ τους μια εκτενής αλληλογραφία. Στη Βιέννη (Αυστρία) θα ξανασυναντήσει τον Καποδίστρια ο οποίος θα της εκφράσει την επιθυμία του να προσηλωθεί στην *Ελληνική υπόθεση* κι εκείνη θα του ζητήσει να μείνουν -τουλάχιστον- φίλοι. Μαζί θα μοιράζονταν μια κοινή προσπάθεια: της απελευθέρωσης των Ελλήνων και της μόρφωσης των Ελληνοπαίδων.

Ο γάμος της

Στα τέλη του 1816 παντρεύεται τον κόμη Έντλινγκ, υπουργό των εξωτερικών της Βαϊμάρης (Γερμανία), εξάδελφο της τσαρίνας, ύστερα από πιέσεις που δέχθηκε από την ίδια την τσαρίνα. Ο γάμος της ήταν συμβατικός και χωρίς συναισθηματικό δέσιμο.

Οι φιλελληνικές της πρωτοβουλίες

Η Ρωξάνδρα Στούρτζα θα ενισχύσει και θα χρηματοδοτήσει τις σπουδές των Ελληνοπαίδων οι οποίοι σπουδάζουν στη Βιέννη καθώς και τη διαμονή τους. Το μέγαρό της στη Βαϊμάρη (Γερμανία) υπήρξε τόπος συνάθροισης των Ελλήνων σπουδαστών. Πληροφορούμενη την άφιξη μεγάλου αριθμού από Έλληνες πρόσφυγες οι οποίοι είχαν φτάσει στην Οδησό* έσπευσε να εγκατασταθεί εκεί με σκοπό την οργάνωση βοήθειας προς αυτούς. Μετέφερε τρόφιμα από το κτήμα της, διένειμε χρήματα και μερίμνησε (φρόντισε) για την άμεση στέγασή τους. Παράλληλα με πολλές επιστολές της προς διπλωμάτες, δούκες και ευγενείς της Ευρώπης και της Ρωσίας επιχειρεί να τους κινητοποιήσει για την *Ελληνική υπόθεση*. Και οι πρωτοβουλίες της δεν έμεναν χωρίς αποτέλεσμα. Ακόμη, θα ιδρύσει ορφανοτροφείο για την περίθαλψη των ορφανών από την Επανάσταση Ελληνόπουλων καθώς και σχολείο για την στοιχειώδη εκπαίδευσή τους. Επίσης, φρόντισε και για την δωρεάν εκπαίδευση των κοριτσιών με τη σύσταση Παρθεναγωγείου εντός μιας γυναικείας μονής.

* (Η Οδησός βρίσκεται στην Ουκρανία -εκεί συστάθηκε το 1814 η Φιλική Εταιρεία και προετοιμάστηκαν πολλά από τα σχέδια της ελληνικής επανάστασης.)

«Ο κρυφός έρωτας του Καποδίστρια»

Η ανεκπλήρωτη ερωτική σχέση του πρώτου κυβερνήτη της Ελλάδας με τη Ρωξάνδρα Στούρτζα έρχεται στο φως μετά τον εντοπισμό του αρχείου της οικογενείας Στούρτζα στην Αγ. Πετρούπολη

«Εβλεπα τον Καποδίστρια όλες τις ημέρες στο σπίτι μας, στη Βιέννη, στα δείπνα που οργάνωνε η μητέρα μου. Ανάμεσα στους άλλους προσκαλεσμένους μας. Έπειτα από τα τόσα γράμματα που μου είχε στείλει από την Ελβετία,* όπου μου φανέρωνε το ενδιαφέρον του για μένα, με τόσες τρυφερές εκφράσεις, ότι θα του ήμουν απαραίτητη για την ευτυχία της ζωής του, ότι δεν έβλεπε την ώρα να με συναντήσει για να μου ειπεί προφορικά, "διά ζώσης", όσα δεν μπορούσε να μου γράψει, περίμενα με αγωνία αυτή την ώρα. Εκείνος, όμως, πάντοτε αφάνταστα μελαγχολικός, μου μιλούσε με ανεξήγητη ψυχρότητα όσο ποτέ. Και όταν εγώ του απαντούσα με γλυκύτητα ή με τη σιωπή της λύπης, εκείνος γινόταν πιο απόμακρος... Η αγωνία μου είχε γίνει αβάσταχτη...». (* Το 1813 ο Καποδίστριας διορίστηκε εκπρόσωπος της Ρωσίας στην Ελβετία.)

Οι γραμμές αυτές είναι της **Ρωξάνδρας Στούρτζα**. Η Ρωξάνδρα Στούρτζα, που διετελέσε κυρία επί των τιμών της αυτοκράτειρας Ελισάβετ (συζύγου του τσάρου Αλεξάνδρου του Α'), είναι «η μόνη γυναίκα που αγάπησε» ο **Ιωάννης Καποδίστριας**, πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας. Η ρομαντική σχέση ανάμεσα στον Καποδίστρια και στη Στούρτζα αποτυπώνεται για πρώτη φορά στο βιβλίο της καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Αθηνών **Ελένης Ε. Κούκκου** «*Ιωάννης Καποδίστριας - Ρωξάνδρα Στούρτζα. Μια ανεκπλήρωτη αγάπη*». Πρόκειται για μια ιστορική βιογραφία.

Τα γραπτά τεκμήρια

Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στο ερευνητικό έργο της κυρίας Κούκκου, χάρη στο οποίο ήρθαν στο φως γραπτά τεκμήρια που επέτρεψαν την ανασύνθεση της σχέσης αυτής. Οι προσωπικές επιστολές του Καποδίστρια προς τη Ρωξάνδρα δημοσιεύτηκαν στην πλειονότητά τους στη Νέα Ημέρα Τεργέστης το 1901. Οι επιστολές όμως της Στούρτζα προς τον Καποδίστρια δεν είχαν ως τώρα διασωθεί έστω κι αν τις μνημόνευε (ανέφερε) αυτός στις δικές του απαντήσεις.

Τα δεδομένα μεταβλήθηκαν (άλλαξαν), όταν η κυρία Κούκκου πληροφορήθηκε ότι «το ανέκδοτο* αρχείο της οικογενείας Σκαρλάτου Στούρτζα βρισκόταν στο Σπίτι του Πούσκιν στην Πετρούπολη». Μετά από αρκετές προσπάθειες, η κυρία Κούκκου εξασφάλισε την άδεια πρόσβασης στο αρχείο για 45 ημέρες και το μελέτησε. [...] (*που δεν έχει εκδοθεί)

Η κυρία Κούκκου χαρακτηρίζει το περιεχόμενο των φακέλων του αρχείου της Ρωξάνδρας Στούρτζα «πραγματικά αποκαλυπτικό» ιδιαίτερα δε «τα δεύτερα Απομνημονεύματά της, τα οποία επιγράφει "Ma vie" και τα οποία αρχίζει να γράφει μόλις πληροφορήθηκε την τραγική δολοφονία του Καποδίστρια». Η Ρωξάνδρα Στούρτζα ήταν γυναίκα με εξαιρετικά ψυχικά χαρίσματα. Στην αλληλογραφία του μαζί της ο Καποδίστριας πολλές φορές «ζητάει τις απόψεις της και, όχι τόσο σπάνια, της αναθέτει τη διερεύνηση ενός θέματος, σε απευθείας συζήτηση με τον τσάρο ή την τσαρίνα, όταν ο ίδιος δεν βρισκόταν στην Πετρούπολη αλλά σε κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα, για τη διευθέτηση των τόσο σοβαρών προβλημάτων που του ανέθετε ο τσάρος. Ο αυστηρός και αφάνταστα υπεύθυνος Καποδίστριας είχε εμπιστοσύνη στις κρίσεις της, στις γνώσεις της και στις "διπλωματικές" ικανότητές της».

Οι νύχτες της μοναξιάς

Αξιοσημείωτο είναι ότι ανάλογη γνώμη είχε και ο τσάρος Αλέξανδρος, «ο οποίος της εμπιστευόταν όχι μονάχα τα εντελώς προσωπικά αισθηματικά και ψυχολογικά προβλήματά του, αλλά και άλλα πολύ σοβαρά, που σχετίζονταν με τη χώρα και τον λαό που εξουσίαζε».

Από τα γράμματα της Στούρτζα προς τον Καποδίστρια, γράφει η κυρία Κούκκου, «γίνονται ακόμη πιο αντιληπτοί οι λόγοι για τους οποίους αγάπησε ο Καποδίστριας αυτή τη μοναδική γυναίκα. Τα κείμενα των επιστολών της κείμενα φιλικά προς ένα αγαπημένο πρόσωπο, στο μεγαλύτερο μέρος τους φανερώνουν τη μόρφωσή της, την κριτική διεισδυτική ικανότητά της στα πολιτικά και

διπλωματικά θέματα, τη σωστή και βαθιά ανάλυση των χαρακτήρων που την περιέβαλλαν». Η οξύνοια και η ευαισθησία της Στούρτζα κάνουν την ανασύνθεση της σχέσης της με τον Καποδίστρια να αποκτά πολύπλευρο ενδιαφέρον. [...]

Περισσότερο όμως από όλα, τα γραπτά τεκμήρια που έφερε στο φως η κυρία Κούκκου αποκαλύπτουν τις οδυνηρές πραγματικότητες μιας σχέσης που οι περιπλοκές της αυλής του τσάρου και οι απαιτήσεις της σταδιοδρομίας του Καποδίστρια είχαν ως αποτέλεσμα να μείνει ανεκπλήρωτη. Εν τούτοις, η ψυχική επικοινωνία τους θα διατηρηθεί ανέπαφη. Γράφει ο Καποδίστριας στη Στούρτζα στο τέλος του φθινοπώρου από τη Γενεύη (1822-1827):

«Αγαπητή μου Φίλη, Ρωξάνδρα! Αν έπιανα, αγαπητή μου, την πένα για να σου γράψω, κάθε φορά που σου ομιλώ με τη σκέψη και την καρδιά μου, κατά τις ώρες των μοναχικών περιπάτων μου στους κήπους ή κατά τις μακρές νύχτες της μοναξιάς μου δίπλα στο τζάκι του σπιτιού μου, τα γράμματα της αλληλογραφίας μου θα ήταν τόσο πολλά ώστε θα συνέθλιβαν τα οικονομικά σου και θα έθεταν σε σκληρή δοκιμασία τους γραμματείς σου, που θα ήταν καταδικασμένοι να τα τακτοποιούν! Σου ομολογώ πάντως ότι εδώ και πολύ καιρό έχω φοβερά απομονωθεί. Σε διαβεβαιώνω ότι ο κύριος λόγος είναι η επιθυμία μου και η ψυχική μου ανάγκη να με θεωρούν νεκρό. Όχι οι φίλοι μου, αλλά όλος αυτός ο ακατανόητος, δολοπλόκος και ραδιούργος κόσμος, που βρίσκεται ανάμεσα σε αυτούς και σε μένα...».

Η σκέψη και η φωνή

Ο τόνος φθάνει σε κορύφωση μερικές παραγράφους αργότερα: *«Η σκέψη μου όμως και η φωνή μου, όλα αυτά που σου διηγούμαι στις ατέλειωτες ώρες της μοναξιάς μου, θα περνούν τα βουνά και τις θάλασσες που μας χωρίζουν και θα σε συντροφεύουν, όπως συντροφεύουν και εμένα όλα όσα μου στέλνεις και εσύ. Πόσο θα ήθελα να ήμουν κοντά σου τις ώρες που, όπως μου γράφεις, παίζεις στο πιάνο όλα αυτά τα μουσικά κομμάτια που αγαπούσα. Κλείνω τα μάτια μου και προσπαθώ να αναπλάσω τους ήχους με τη σκέψη και την καρδιά τις νύχτες κοντά στο τζάκι... Μην ξαναπαίζεις όμως τη "Σονάτα του αποχαιρετισμού"... Πού ξέρεις τι μας επιφυλάσσει το μέλλον; Όταν, όπως ελπίζω, ταξιδέψω στην Πετρούπολη, γιατί να αποκλείσουμε την πιθανότητα ότι μπορεί να χτυπήσω ξαφνικά την πόρτα του μεγάρου σου στην Οδησό;.. Γράφε μου πάντα. Και μην ξεχνάς εκείνο που σου έχω ειπεί τόσες φορές. Κανένας ποτέ δεν θα πάρει τη θέση που κατέχεις μέσα στη μνήμη και μέσα στην καρδιά μου...».*

Η επικοινωνία Καποδίστρια - Στούρτζα θα διακοπεί με τη δολοφονία του πρώτου το 1831. Τα μετέπειτα προσωπικά κείμενα της Ρωξάνδρας Στούρτζα συνιστούν έναν τραγικό μονόλογο. Το τελευταίο γράμμα:

«Αγαπητή μου φίλη Ρωξάνδρα,

Μη με ξεχνάς ποτέ στις προσευχές σου, τις έχω ανάγκη! Θέρμαινε και ενίσχυε με αυτές τη θέση που κατέχω στη σκέψη σου και στην καρδιά σου, όπως και εγώ θερμαίνω με τις δικές μου προσευχές τη θέση που κατέχεις και εσύ μέσα στη δική μου σκέψη και στη δική μου καρδιά. Αν ημπορούσα να σου ειπώ πόσο θα ήθελα να σε είχα κοντά μου, πόσο νοιώθω την απουσία σου, ιδιαίτερα τώρα που με κυκλώνουν τόσες αγωνίες.

Σε χαιρετώ, αγαπητή μου φίλη. Άραγε πότε θα ξανασυναντηθούμε;».

Αυτό είναι το κείμενο της τελευταίας επιστολής του Ιωάννη Καποδίστρια προς τη Ρωξάνδρα Στούρτζα. Όπως επισημαίνει η κυρία Κούκκου, το γράμμα αυτό, το οποίο παρουσιάζεται από *«Το Βήμα»*, βλέπει για πρώτη φορά το φως της δημοσιότητας. Το ανέσυρε η ίδια η κυρία Κούκκου κατά τις έρευνές της στο αρχείο της οικογενείας *Σκαρλάτου Στούρτζα* στην Πετρούπολη. [...]

Η επιστολή δεν φέρει ημερομηνία. Σύμφωνα με την εκτίμηση της συγγραφέως, είναι γραμμένη στο τέλος Σεπτεμβρίου του 1831, λίγες μόνον ημέρες πριν από τη δολοφονία του πρώτου κυβερνήτη του ελεύθερου ελληνικού κράτους στο Ναύπλιο. Ο Καποδίστριας φαίνεται ότι προαισθανόταν, κατά κάποιον τρόπο, τη μοίρα του. Έγραψε την κάρτα αυτή μέσα στις αγωνίες που, όπως παραστατικά λέει, τον κύκλωναν. Η κυρία Κούκκου επισημαίνει ότι πρόλαβε να τη στείλει.

Την εποχή εκείνη τα νέα δεν ταξίδευαν γρήγορα. «Στις ευρωπαϊκές χώρες», γράφει η κυρία Κούκκου στο βιβλίο της, «η τραγική είδηση της δολοφονίας του Καποδίστρια έφθασε μετά από 28-30 ημέρες με τα τότε ταχυδρομικά μέσα». Στην Οδησό, όπου βρισκόταν η Στούρτζα, η πληροφορία έφθασε μετά από δύο μήνες.

Σημειώνει ο αδερφός της Στούρτζα Αλέξανδρος: «Μόλις η αγαπητή μου αδελφή έμαθε την τραγική είδηση, έπεσε κάτω αναίσθητη! Ουσιαστικά, από εκείνη την ώρα ήταν και εκείνη νεκρή!...». Η Ρωξάνδρα Στούρτζα είχε λάβει, πάντως, το προαναφερθέν τελευταίο γράμμα του Καποδίστρια και μέσα στα σημειώματά της βρέθηκε η απάντησή της:

«Αγαπητέ μου Φίλε!

Μου γράφετε να μη σας ξεχνώ ποτέ στις προσευχές μου. Και να θερμαίνω με αυτές τη θέση που κατέχετε στη σκέψη μου και στην καρδιά μου. Και μου επαναλαμβάνετε ακόμη μία φορά ότι και σεις, με τις δικές σας προσευχές, θερμαίνετε τη θέση που κατέχω και εγώ μέσα στη δική σας σκέψη και στη δική σας καρδιά!.. Θεέ μου, πώς θα ήταν δυνατόν να μη θερμαίνω, να μη φλογίζω με τις ικετήριες εκκλήσεις μου στον Θεό αυτή τη θέση που κατέχετε μέσα στη σκέψη μου και μέσα στην καρδιά μου;.. Αυτή τη θέση που δεν μπόρεσε και δεν θα μπορέσει ποτέ τίποτα στη ζωή μου να την αλλάξει; Αγωνιώ όμως για σας. Από τα λίγα λόγια που μου γράφατε κατάλαβα τις αγωνίες, τις πικρίες και τους πόνους που δοκιμάζετε, τόσο από τους ξένους όσο και από τους δικούς μας. Η σκέψη ότι μπορεί κάποιος να σας κάνει κακό με αναστατώνει, με γεμίζει με μαύρα σύννεφα αγωνίας, μου βουρκώνει τα μάτια, μου συνθλίβει την ψυχή. Τις περισσότερες ώρες στέκω ή μπροστά στις εικόνες του Χριστού και της Παναγίας και τους ικετεύω να σας προφυλάξουν από τους κινδύνους που σας κυκλώνουν ή μπροστά στην προσωπογραφία σας, όπου και σας μιλώ με τις ώρες και το νοιώθω ότι μου απαντάτε...».

Η ειρωνεία είναι ότι ήδη την ώρα που η επιστολογράφος έλαβε το γράμμα του Καποδίστρια εκείνος ήταν νεκρός. Ανάλογη τύχη είχε και η τελευταία επιστολή της Ρωξάνδρας. «Όταν», γράφει η κυρία Κούκκου, «ο ταχυδρόμος χτύπησε την πόρτα, κάποια ημέρα του χειμώνα του 1831, του ταπεινού Κυβερνείου, γνώριζε πως θα έδινε και αυτό το γράμμα σε κάποιον μαυροφορεμένο θαλαμηπόλο του νεκρού Κυβερνήτη. Εκείνος δεν θα το διάβαζε ποτέ». [διασκευή]

Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ 15/12/1996 <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=84530>

«Μια πεταλούδα καίγεται στις φλόγες του έρωτα, της ψυχής και της αγάπης. Είναι το θέμα του χρυσού δαχτυλιδιού -ειδική παραγγελία- που χάρισε ο Ιωάννης Καποδίστριας στην αγαπημένη του Ρωξάνδρα Στούρτζα -κυρία επί των τιμών στην αυλή του Τσάρου- στην τελευταία τους συνάντηση στη Βιέννη, με την παράκληση να το φορά πάντα και να τον θυμάται. Ήταν άνοιξη του 1827 και ο Ιωάννης Καποδίστριας γνώριζε πως «έπρεπε να τραβήξει μόνος τον δρόμο της προσφοράς και της θυσίας προς την πατρίδα».

(απόσπασμα, <http://www.tanea.gr/politismos/article/?aid=87653>)

Εργασίες:

1) **Γράψτε ένα άρθρο** (2-3 παραγράφων, για τη σχολική εφημερίδα ή το μπλοκ) όπου θα σκιαγραφείτε (δηλ. θα παρουσιάζετε) **«το πορτρέτο» της σχέσης του Ι. Καποδίστρια με την Ρ. Στούρτζα**. Φροντίστε να δώσετε **βασικές πληροφορίες για τα πρόσωπα και τη σχέση τους*** και φυσικά να **σχολιάσετε όλα όσα σας έκαναν εντύπωση ή προκάλεσαν το ενδιαφέρον σας**.

*(Δηλ.: Ποια τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της σχέσης, πώς γεννήθηκε ο έρωτας αυτός, πώς εξελίχθηκε και τελείωσε και γιατί...)

2) Προσπαθήστε εμπνεόμενοι από τις ερωτικές ιστορίες που έχετε μέχρι τώρα επεξεργαστεί να γράψετε μία δική σας **φανταστική ερωτική ιστορία**. Στην ιστορία σας πρέπει να λάβετε υπόψη σας τους παρακάτω άξονες: χώρος, χρόνος, πρόσωπα, αρχική κατάσταση, πρόβλημα (στέρηση ή επιθυμία κάποιου «πράγματος») και στόχος ηρώων, δοκιμασίες-περιπέτειες ηρώων, ρόλοι άλλων προσώπων (βοηθοί ή αντίμαχοι ηρώων), τέλος της ιστορίας (λύση ή όχι του προβλήματος).

 $\mathcal{H}$

3) Γράψτε μια ερωτική επιστολή μπαίνοντας στη θέση ενός από τους πρωταγωνιστές των ερωτικών ιστοριών του Ρωμαίου και της Ιουλιέτας ή του Ι. Καποδίστρια και της Ρ. Στούρτζα αξιοποιώντας πληροφορίες που έχετε στη διάθεσή σας (από τα σχετικά κείμενα που σας έχουν δοθεί).

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting or typing. There are no margins, text, or other markings on the page.